# Oświadczenie złożone
# przez senatora Wadima Tyszkiewicza
# na 65. posiedzeniu Senatu
# w dniu 24 września 2026 r.

Oświadczenie skierowane do ministra finansów i gospodarki Andrzeja Domańskiego

Szanowny Panie Ministrze!

Z uwagi na Pana zwierzchnictwo służbowe nad Ministerstwem Rozwoju i Technologii zwracam się z prośbą o analizę potrzeby zmian legislacyjnych w zakresie odpowiedzialności za prowadzenie robót budowlanych z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, w szczególności w odniesieniu do przypadków wielkoskalowej i umyślnej samowoli budowlanej, która może powodować zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, mienia albo środowiska.

Impulsem do niniejszego wystąpienia jest stanowisko burmistrz miasta i gminy Szlichtyngowa, w którym zwrócono uwagę na potrzebę stworzenia skuteczniejszych instrumentów prawnych wobec inwestorów świadomie realizujących znaczne przedsięwzięcia bez wymaganych decyzji lub prowadzących obiekty w sposób istotnie odbiegający od warunków ich realizacji lub użytkowania.

Obowiązujące przepisy przewidują administracyjne mechanizmy przeciwdziałania samowoli budowlanej, w tym możliwość wstrzymania robót oraz przeprowadzenia postępowania legalizacyjnego. Zgodnie z art. 50 ust. 1 pkt 2 prawa budowlanego organ nadzoru budowlanego wstrzymuje roboty wykonywane w sposób mogący spowodować zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia albo zagrożenie środowiska. Nie kwestionuję potrzeby utrzymania możliwości legalizacji drobnych naruszeń, w szczególności dotyczących niewielkich obiektów, lub nieznacznych odstępstw, jeżeli nie powodują one zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi, mienia ani środowiska. Konieczne wydaje się jednak wyraźne odróżnienie takich przypadków od świadomego i umyślnego prowadzenia wielkoskalowej inwestycji bez wymaganych decyzji, prowadzenia robót pomimo ich wstrzymania albo realizowania przedsięwzięcia w sposób mogący powodować istotne zagrożenie. W tym kontekście należy przypomnieć, że ustawą z dnia 13 lutego 2020 r. o zmianie ustawy – Prawo budowlane oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r., poz. 471) uchylono art. 90 prawa budowlanego, przewidujący odpowiedzialność karną za wykonywanie robót budowlanych w przypadkach określonych w art. 48, art. 49b oraz art. 50 ust. 1 pkt 1 i 2. Obecnie art. 93 przewiduje w określonych przypadkach odpowiedzialność za wykroczenie, tymczasem ustawa nadal zawiera odrębne typy przestępstw, m.in. w art. 91 i 91a.

Problem wskazywany przez samorząd dotyczy zatem nie całkowitego braku odpowiedzialności karnej, lecz braku szczególnego instrumentu odnoszącego się do kwalifikowanej samowoli budowlanej – świadomej, umyślnej, wielkoskalowej i powodującej lub mogącej powodować istotne zagrożenie dla ludzi, mienia lub środowiska. Praktycznym przykładem wskazanym przez burmistrz jest działalność fermy bydła w miejscowości Wyszanów. Według informacji przekazanych przez gminę działalność ta była prowadzona bez wymaganych pozwoleń lub w sposób istotnie odbiegający od wydanych rozstrzygnięć. Wojewódzki inspektor ochrony środowiska w Zielonej Górze decyzją z dnia 27 czerwca 2024 r. (…) orzekł o wstrzymaniu użytkowania instalacji do chowu i hodowli bydła. Gmina wskazuje również na zdarzenie z sierpnia 2026 r., związane z zanieczyszczeniem sieci wodociągowej, którego okoliczności są przedmiotem czynności kontrolnych właściwych organów. Przedstawione okoliczności nie przesądzają oczywiście o odpowiedzialności prawnej przedsiębiorcy, pokazują jednak potencjalną skalę konsekwencji, jakie może powodować funkcjonowanie dużej inwestycji realizowanej lub użytkowanej z naruszeniem obowiązujących wymogów.

W związku z tym zwracam się do Pana Ministra z następującymi pytaniami.

1. Czy Ministerstwo Rozwoju i Technologii prowadzi obecnie prace lub analizy dotyczące zmiany zasad odpowiedzialności za samowolę budowlaną, w szczególności w kierunku wyodrębnienia kwalifikowanej samowoli budowlanej, związanej z umyślnym prowadzeniem wielkoskalowych robót bez wymaganej decyzji lub pomimo decyzji o ich wstrzymaniu?

2. Czy w ocenie ministerstwa zasadne byłoby wprowadzenie surowszej odpowiedzialności za takie przypadki samowoli budowlanej, które powodują lub mogą powodować zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia albo środowiska, przy jednoczesnym pozostawieniu możliwości administracyjnej legalizacji drobnych naruszeń o niewielkim ciężarze gatunkowym?

3. Czy przedstawiony przez burmistrz miasta i gminy Szlichtyngowa postulat może zostać uwzględniony w ramach prowadzonych lub planowanych prac legislacyjnych nad zmianą ustawy – Prawo budowlane, a jeżeli tak, to czy ministerstwo przewiduje możliwość podjęcia takich prac i ewentualnie w jakim terminie?

Mając na uwadze wskazane okoliczności faktyczne, uprzejmie proszę o udzielenie odpowiedzi na przedstawione pytania.

Z poważaniem
Wadim Tyszkiewicz
senator RP